
Historie budovy ústavu

Budova Ke Karlovu 4, v Praze 2, kde sídlí Ústav fyziologie a Ústav patofyziologie 3. LF UK, je objektem ve vlastnictví Univerzity Karlovy. Jedná se o budovu ve stylu eklektické romantické novogotiky.

Tato budova byla založena v roce 1861 v prostoru, který byl územím gotické výstavby v době Karla IV. Byl zde v roce 1351 založen kostel sv. Štěpána a v roce 1350 Karlovský klášter s kostelem Nanebevzetí p. Marie, který byl dostavěn až roku 1575. Je třeba uvést, že budova našeho ústavu byla první ze staveb, které se staly základem lékařské fakulty, a to jak české, tak německé, nejprve Univerzity Karlo-Ferdinandovy a poté Univerzity Karlovy. Z významných staveb, které naši budovu dále obklopují, to je novogotická Zemská porodnice, postavená významným českým architektem Josefem Hlávkou v letech 1867 - 1875 a v letech 1893 - 1901 založený novorenezanční Dětský nemocniční areál Karlov.

V roce 1996 byla provedena rekonstrukce budovy ve spolupráci s rektorátem Univerzity Karlovy. Šlo o přestavbu podkroví v tomto rozsahu: rekonstrukce elektroinstalace, ústředního vytápění, zesílení stropních konstrukcí, zateplení podkroví, výměna stávajících střešních oken. Novými příčkami byly vytvořeny laboratoře a pracovny. V roce 2001 byla nutná rekonstrukce výměňkové stanice. V průběhu desetiletí se ukázalo, že rekonstrukce z roku 1996 nebyla provedena zcela důsledně, a proto byla v roce 2005 opět vyměněna střešní okna. Zevní část objektu je v současné době ve velmi špatném technickém stavu. Je prováděna pouze průběžná údržba zabraňující havarijnímu stavu, protože celková rekonstrukce by si vyžádala několik desítek milionů korun. Je rovněž nutno dořešit vztah s Všeobecnou fakultní nemocnicí v Praze, týkající se parkoviště, opravy dvou vjezdových vrat a údržby předzahrádek.

Naše interiéry působí zastarale a neodpovídají standardům dnešní doby. Jelikož v budově Ke Karlovu 4 probíhá intenzivní výuka 2. – 4. ročníku magisterského studia a 1. - 2. ročníku bakalářských studií, je snahou vedení fakulty udržet na dobré úrovni především prostory sloužící studentům, aby byly srovnatelné s podmínkami v budově děkanátu Ruská 87. V letech 2014 - 2015 byly v celé budově rekonstruovány stoupačky a toalety a v plánu jsou i úpravy všech sedmi učeben.

Podrobnosti v článku Československá fyziologie 46/1997 č. 2 najdete [zde](#) .

Založení Fyziologického ústavu 3. LF UK a historie budovy Ke Karlovu 4

Na podzim roku 1970 byl založen Fyziologický ústav Lékařské fakulty hygienické, dnešní Ústav fyziologie a klinické fyziologie 3. LF UK. V loňském roce uběhlo i 135 let existence budovy Ke Karlovu 4, která byla postavena v roce 1861 jako tzv. Kupecká nemocnice.

Podáváme historii vzniku budovy i institucí, které v ní sídlily. Díky příspěvkům pamětníků tak

vznikl přehled činnosti v této budově, která nese jistý genius loci. V závěru se zabýváme současností budovy Ke Karlovu 4 a Ústavu fyziologie a klinické fyziologie.

*prof. MUDr. Richard Rokyta, DrSc.
přednosta Ústavu fyziologie
a klinické fyziologie 3. LF UK Praha
a proděkan 3. LF UK Praha*

HISTORIE BUDOVY KE KARLOVU 4

doc. MUDr. Ladislava Horanská, CSc.

Budova Ke Karlovu 4 - kde je v současnosti umístěn Ústav fyziologie a klinické fyziologie a Ústav patologické fyziologie 3. LF UK - od jejíhož postavení uplynulo již 135 let, je situována v původní jihovýchodní části Nového Města praž-

ského, vytvořeného geniálním urbanizmem gotické doby Karla IV. Obklopeny sady a zahradami vznikly zde, prostor vymezující, pozoruhodné dominanty: kostel sv. Štěpána (1351) v oblasti původní románské osady Na Rybníčku, kde dosud též přetrvává rotunda sv. Longina, klášter augustiánů sv. Kateřiny (1355) se slohově pozoruhodným kostelem sv. Kateřiny, barokně přestaveným v roce 1737; hlouběji v karlovské čtvrti se nachází kostel

A co vše ještě skrývá ulice Ke Karlovu, se dozvíte v příloženém článku z novin. Kliknutím na obrázek jej zvětšíte.

Jedna z ulic Prahy 2, z nichž skutečně dýchá historie, vede z Ječné ulice k místu, které má ve svém názvu. Karlov, někdejší klášter kanovníků řádu sv. Augustina s kostelem Panny Marie a sv. Karla Velikého, založený českým panovníkem Karlem IV. roku 1350 v rámci jím velkoryse koncipovaného Nového Města pražského, byl v rámci josefínských reforem zrušen v roce 1785. Dnes je zde Muzeum Policie České republiky.

Půjdeme-li směrem z Ječné ulice, první zdejší význačnou stavbou je Michnův letohrádek čp. 462, slangově též nazývaný „Amerika“. Vrcholně barokní objekt z let 1715–1720 je považován za jednu z prvních staveb, které v Praze realizoval velký barokní

architekt, autor mnoha světských, ale především velkolepých církevních objektů Kilián Ignác Dientzenhofer. V roce 1826 zde byla dočasně zřízena zahradní restaurace s převážně německou klientelou a byla pojmenována Amerika. Tento název pak tehdy převzal celý objekt a s nepochopitelnou houževnatostí se v obecném rčení udržuje dodnes. Nesmíme též opomenout, že se zde, v někdejší zahradním domku, narodila velká česká herečka Růžena Nasková. O části svého dětství, které tu prožila, píše v knize svých životních a hereckých vzpomínek *Jak šel život*. V roce 1932 bylo v letohrádku zřízeno Muzeum Antonína Dvořáka. Je zde mnoho památek na jeho tvorbu a také předměty, se kte-

rými slavný český hudební skladatel přicházel během svého života do styku. Protější stranu ulice tvoří vysoká ohradní zeď, na jejímž konci je branka, kterou můžeme vstoupit do velkého udržovaného parku bývalého ústavu choromyslných.

Dále je opět barokní stavba, vila Voračických z Paběnic čp. 460 z let 1715–1725. Později, v roce 1792, se dočkala svého dvojnásobného rozšíření ve stejném stavebním slohu. Původně se tady rozkládala pouze vinice, později i zahrada. Stavebníkem první fáze dnešního objektu byl Vojtěch Jiří hrabě Voračický z Paběnic.

V této horní části Nového Města pražského – a ulice Ke Karlovu není výjimkou – stojí především objekty sloužící nemocničním, vědeckým a školním účelům. S tímto tvrzením koresponduje i moderní architektura urologické kliniky, postavená po roce 1972 podle projektu architektů Vratislava Růžičky a Borise Rákosníka.

K ní přiléhá novogotická budova čp. 458, postavená v roce 1861 architekty Bernardem Grueberem a Josefem Niklasem, původně jako nemocnice pražského obchodnictva.

Naproti je rozlehlý areál Zemské porodnice, postavený v letech 1867–1875 podle projektu architekta a stavitele Josefa Hlávky. Hlavní vchod vede z Apolinářské ulice. Zde z ohradní zdi můžeme vidět tři z šesti dvoutraktových křídel a objekt sloužící jako hospodářské zázemí, včetně vysokého komína. Zajímavý je i dům U Zlatého melounu čp. 457, postavený ve čtvrtině 18. století a po roce 1799 ještě doplněný o stavení ve dvoře. Zachované domovní znamení, představující meloun, je původně bením časem spíše zelené. Do ulice se obrací i mohutné novorenesanční průčelí Dětské nemocnice postavené v letech 1893–1901 podle návrhu architektů Karla Stárka a Čenka Gregora. Na západní straně ulice stojí i dům čp. 2026, o jehož funkci vypovídá tabulka u vchodu: „UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE MATEMATICKO-FYZIKÁLNÍ FAKULTA“. Stavbu objektu s novobarokní fasádou vedl v letech 1905–1907 František Zvířina podle plánů Jana Gerstla. Na průčelí budovy jsou vyzlacenými písmeny uvedena jména slavných fyziků a matematiků: DOPPLER, GALILEI, H. HERTZ, DIVIŠ, AMPÉRE, A. VOLTA. Na konci ulice ještě můžeme obdivovat samostatně stojící kapličku, drobnou architekturu připomínající dovednost našich předků.

Text a foto: Eva Hrušešová